

Franckesche Stiftungen zu Halle

**Joh. Andr. Qvenstedii, SS. Theol. D. & Prof. Publ. Ordin. in
Acad. Witteberg, Ethica Pastorum, & Instructio Cathedralis,
sive Monita, Omnibus ac ...**

Quenstedt, Johann Andreas

Wittebergæ, 1708

VD18 13565508

XXXII. Sobriè vivat.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-213082

XXXII.

Sobriè vivat.

Εὐχρηστος.

Quemadmodum à Doctore Ecclesiæ requiritur, ut ergà Deum sese gerat *εὐσεβῶς καὶ ὁσιῶς*, piè & sanctè, & ergà proximum *δικαιῶς καὶ ἰστῶς*, ita ab eodem exigitur, ut ergà seipsum se exhibeat *σωφρόνως*, quæ vox tam pudicè & castè cum Hieronymo & Syro, quàm sobriè veri potest. Quod enim S. Paulus omnibus Christianis, hoc inprimis Christianorum Doctoribus mandat, ut scil. vivant in hoc seculo *εὐσεβῶς, δικαίως καὶ σωφρόνως* Tit. II. 12.

Hæc tria perpetuò meditare ad verbia Pauli,

Hæc tibi sint vitæ regula sanctæ tuæ.

Cæterùm Sobrietatis studium & Ebrietatis odium Ecclesiæ Ministris inprimis commendandum. Levit. X. 9. interdicit Deus Aharoni, Sacerdotum primo, ejusque filiis, h. e. summo & inferioribus sacerdotibus, siue in tabernaculum jam *intransibus*, siue *intraturis*, vino & Sechar, i. e. omni potu inebriante, siue liquor sit ex uvis passis, siue ex melle & aromatibus, siue tritico hordeo, aut aliunde confectus. Causa interdicti additur gemina; Una, *officium discretionis*. Debebant enim Sacerdotes *sacrum à profano*,
 O 5 pollu-

pollutum à mundo secernere, v. 10. Altera; Officium informationis, debebant docere filios Israelis statuta divina, v. 11. Ad utrumque requiritur ratio sana & integrum iudicium, quod turbari ac veluti sepeliri vini aut alterius inebriantis copia, experientia docet. Graviter monet Apostolus: *Opertet Episcopum esse* *νηφάλειον, σώφρονα*, 1. Tim. III. 2. *μη πάροινον*, v. 3. & Tit. I. 7. *ἀνηφειν*, *sobrium esse*, quod habetur 1. Thess. V. 6. 8. 2. Tim. IV. 5. 1. Petr. I. 13. IV. 7. V. 8. est *νηφάλις*, *Sobrius*, Tit. II. 2. & eodem significatu *νηφάλης* loco adducto, & v. II. unde & *sobrium* vertit vulgatus, quem secutus B. Lutherus reddidit nüchtern / Idque Græcis frequentissime denotat, & opponitur τῷ μεθύοντι, *ebrio*. Inde dicebatur *νηφάλης* *δουλεύς*, quæ erat *ἀου*, *sacrificium*, cui vinum non adhibebatur. Interdum significat vigilantem, providum, caute se gerentem. *Vigilantem* vertit Erasmus, quem sequitur Beza. *νηφάλης* *utrumque* significat, inquit Claudius Espenceus Comm. in 1. Tim. III. 4. *sobrium & vigilantem*; Sunt enim virtutes sibi comites, *Sobrietas & vigilantia*. *Sobrii estote, vigilate*, inquit Petrus 1. Epist. V. 8. confer 1. Thess. V. 6. *σώφρονα* quidam *temperantem, moderatum*, alii *prudentem* exponunt. Erasmus inquit in annotat. *σώφρων* Græcis non tam prudentem notat, quam

quàm sobrium & sanamentis. Quasi dicatur
 ὡς τὸ σῶμα ἔχει τὰς φρένας, ut habet *Chrysostomus* Hom. 20. in Epist. ad Rom. propriè, qui
 sanà mente präditus est. σῶφρον ergò ad sobrie-
 ratem cùm corporis, tùm mentis refertur.
 Quid verò per τὸν πάρεσιν intelligat Aposto-
 lus, ipse exponit, 1. Tim. III. 8. videl. τὸν τῷ ὄντι
 πολλῷ παρεσχηοντα, h. e. φιλονεικῶν, vino deditum, vino
 affidentem, vino sese ingurgitantem & in e-
 brietate sepelientem, quo ex vitio alia om-
 nia nascuntur & pullulant. Affectatio vi-
 ni, inquit *Job. Crocius Com.* in 1. Epist. ad Tim.
 pag. 110. per se debonestat munus, in contemptum
 adducit, impedit opus Episcopi, & secum trahit
 agmen multorum vitiorum ordini infensum. In-
 primis venter vino estuans citò despumat in li-
 bidinem, à quâ Episcopum oportet esse alienissi-
 mum. In vino luxuria, in luxuria & voluptate,
 impudicitia est. Qui luxuriatur, vivens mortuus
 est. Ergò qui inebriatur & mortuus & sepul-
 tus est. Vinum & ebrietas auferunt cor homi-
 nis, Tremellius intercipiunt, Castalio, eripi-
 unt mentem, Hoseæ IV. 11. In vino est
 avaritia, Eph. V. 18. Rectè *seneca* monet E-
 pist. 83. Quàm multa Ebrii faciunt, quibus
 Sobrii erubescunt. Nihil aliud est Ebrietas,
 quàm spontè invecus Diabolus, volun-
 taria inania, omnium malorum mater,
 omnis

omnis luxuriæ soror, illam longissimè à se propulsatam velit Ecclesiastes. Turpe spectaculum ebrius, dirum, ebrius Sacerdos. *Ebrietas in omnibus hominibus vitium est, in femineo sexu turpitudine, in Ecclesiaste verò, Verbigre Ministris scelus,* inquit Erasmus in Ecclesiaste. D. Cunrad. Dietericus in libr. Sapientiæ Conc. V. in cap. 2 pag. 167. ait: *D/ es stehet mächtig übel, und giebt einen bösen Nachklang/ wenn der Prediger ein Suchtrunk ist/ gehet dem Trinken nach/ übler/ wann er biß auf den letzten Mann siget/ und sich übertrinket/ noch übler/ wann er sich so voll säufft/ daß er nicht strack über eine Gasse nach Hause gehē kan.* Quando Apostolus Paulus *Diaconos* vult *μηδὲν πολλὸν προσέχοντας*, loc. cit. non vino & ebrietati deditos, sed temperantiæ & sobrietatis studiosos; non temulentos dicit, Theophylacto Interprete, *Et mentis nil compotes, id namque dictu admodum videretur indignum, sed bibaces ut essent, prohibuit.* Nam et si minus inebrientur, immoderatio tamen vini potatio animi imbecillitat nervos, redditque languidiore. Quod S. Petrus omnibus præcipit, 1. Epist. V. 8. etiam Concionatoribus mandat, *ψατε, sobrii estote.* Dominus ipse Luc. XXI. 34. exhortatur; *Attendite vobis ipsis, ne forte graventur*

tur vestra corda crapula & ebrietate. Hugo in-
 quit: In cibo (adde & in potu,) hæc mihi men-
 sura tenenda, ut nec supra honestatem, nec supra
 necessitatem sumatur. In Jure Canonico hæc de
 re inter alios hi exstant Canones, Distinct. 35.
 c. IX. Ante omnia ex Concil. Agathens. cap. 41.
 Ante omnia Clericis vitetur ebrietas, quæ vitio-
 rum omnium nutrix ac fomes est. Itaque eum,
 quem ebrium fuisse constiterit, (ut ordo patitur)
 aut 30. dierum spatium à communione submoveatur,
 aut corporali subdatur supplicio. Distinct. 44. in
 princ. Cum vinolentus esse prohibetur Episcopus,
 gula intemperantiam nequaquam habere permit-
 titur. Neque enim ebrietas prohibetur, & vora-
 citas permittitur, utrumque enim inter opera
 tenebrarum Apostolus commemorat. Rom. XIII.
 1. Prohibent quoque Canones, ne Mini-
 stri Ecclesiæ Tabernam vinariam vel cere-
 visariam ingrediantur potandi causâ. C. Non
 oportet, distinct. eadem ex Concil. Laodicen-
 si cap. 24. Non oportet Clericos servientes
 (Græcè ἐσπῳατοὺς, Dionysius venit, sacro
 ministerio deditos) à Presbyteris usque ad Dia-
 conos & deinceps ordinis Ecclesiastici omnes & c.
 tabernas nisi causa necessitatis intrare. C. Cle-
 rici, dist. ead. ex Concil. Carthagin. 3. c. 27.
 Clerici edendi vel bibendi causa tabernas
 non

non

non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi. Diutissime & sanctissime hoc observatum olim fuit in Oriente, totaq; Græciâ, adeo ut miram hanc Christianorum Clericorum sobrietatem & tanquam castitatem & temperantiam laudaverit etiam Julianus Apostata, nominis Christiani infensissimus hostis, volueritque Sacerdotes ipsos Paganorum eodem modo Cauponis & popinis abstinerere, ut est apud *Sozomenum* lib. V. c. 36. Si autem Clericis tabernam vinariam aut cerevisariam potandi causâ ingredi non concessum, multò minus illis permissum est, tabernam vinariam aut cerevisariam erigere vel habere, qvin potius expressè prohibitum est, C. III. *Nulli*, ex Sexta Synodo cap. 9. dist. jam cit. 44. *Nulli Clerico licet tabernam aut ergasterium* (Græcè κατῆλικὸν ἐργαστήριον, i.e. cauponariam tabernam) *habere.* Si enim hujusmodi tabernam ingredi prohibetur, quanto magis aliis ministrare in eâ? Si quis verò tale quid fecerit, aut cesset, aut deponatur. Reperitur hoc Decretum in *Ordinat. Ecclesiast. elect. Saxon.* art. Generali XVI. fol. 338. Es sollen sich die Pfarrer des Weins und Bierschenkens enthalten / &c. Et in fine, daß sie nicht schenken / Zeichen aufstecken / oder Gaste zur Beche im Hause setzen / additur ratio;

tio;

tio ; Quia ejusmodi negotiationes non sine ingenti scandalo & dedecore Ministerii possunt exerceri. Et quomodo liberè *à se* aliorum carpant, si eam ipsi suis tabernis foveant? Imò privati commodi causâ sæpius invitant Ecclesiæ Ministri ad potandum eos, quos arguere debebant. Sanè absurdum est, Doctorem temperantiæ servire ebrietati, & domui suæ, quæcunque designat aliena ebrietas, patulis excipere auribus & oculis solius lucricausâ. *Distrahunt quoque hæc commercia in multa à Ministerio Ecclesiastico aliena animi Pastoris & efficacem dant causam, ut multa reprehensione dignissima audire, videre & perferre cogatur, ut benè monet D. Carpzovius in Definit. Eccles. pag. 80. ex L. de Ministerio Eccles. B. Gerhards §. 282. confer Effencæum lib. II. Digress. cap. 14. Addit verò paulò post D. Carpzovius loc. alleg. Nolo tamen hæc ita generaliter accipi, quin Pastoribus liceat fructus vinearum suarum & cerevisiam jure municipali respectu adium propriarum coctam vendere atque distrahere, prout dicta Ordinatio Eccles. hanc moderationem adhibet in allegato articulo General. XVI. §. Das aber besonders von Wein- und Bier-schenken ist vermeldet/ soll also verstanden werden, da den Kirchen-diensten eigener Wein wüchse / oder zu decem*

decem gefelle / oder ſie auf der Pfarr oder
 ſonſten Gerechtigkeit hätten Bier zu brau-
 en / mehr denn ſie zur Haushaltung bedürf-
 ten / oder eigene Häuser hätten / darauf ſie
 zu brauen befugt / daß ihnen ſolches bey
 Faſſen / Eymern und Tonnen andern Leu-
 ten zu verkauffen ungewehret ſeyn ſoll. Sub-
 jicitqve Reſcriptum Electorale in hanc ſen-
 tentiam datum Superintendenti & Senat.
 Drefd. d. 23. Febr. 1616. Interſſe Compota-
 tionibus non pigeat ſolum, ſed & pudeat My-
 ſteriorum divinatorum Diſpenſatorem. Ipſe
 enim pietate, honeſtate, virtute, ſobrietate
 ac vita bonâ aliis præluceſcere debet, & proinde
 compotationibus huiusmodi illicitis ac tur-
 pibus, ſub quocunqve etiam titulo vel præ-
 textu intereſſe, vel etiam commellationes ſi-
 ve heluationes ſub quacunqve convivii ſpe-
 cie inſtituere ſine ſcandalo non poteſt. *Hiero-
 nymus in Epift. ad Demetr. & Epift. ad Nepo-
 tian. Menſulam tuam pauperes & peregrini, &
 cum illis Chriſtus conviva noverit. Laudent te e-
 ſurientium viſcera, non ructantium opulenta
 convivia.* Vide hæc de re Ordinat. Eccleſ.

Saxon. loc. cit. pag. 337.

xxxiii.